

PoC: Opzetten van Pydev in IBM Developer for z/OS om Python programma's uit te voeren op de mainframe.

Alif Monnoye.

Scriptie voorgedragen tot het bekomen van de graad van
Professionele bachelor in de toegepaste informatica

Promotor: Dhr. L. Blondeel

Co-promotor: Dhr. N. Sletten

Instelling: Den Norske Bank (DNB)

Academiejaar: 2023–2024

Eerste examenperiode

Departement IT en Digitale Innovatie .

**HO
GENT**

Woord vooraf

Dit is een proof of concept die ik wil uitwerken omdat dit hulp kan bieden in de modernisatie van de mainframe systemen van IBM. Op het moment van schrijven heb ik al stage gedaan bij 2 bedrijven die gebruik maken van een mainframe en deze gebruiken allebei IBM Developer for zOS om applicaties te schrijven in verschillende soorten programmeertalen zoals COBOL, PL/1, Python, Java, ... Python is één van de meest gebruikte programmeertalen op de dag van vandaag en hierin wordt dus veel ingezet door IBM om deze programmeertaal zo efficiënt mogelijk te laten werken op hun systemen. De skills in de 'oudere' programmeertalen zoals COBOL en PL/1 is sterk aan het afnemen dus is de inbreng van Python bijna een must om nog goede programmeurs te vinden. Een goede editor is ook nodig wat momenteel niet het geval is in IDz dus maak ik in dit onderzoek een stappenplan om dit zo goed mogelijk op te stellen.

Ik zou Njaal Sletten en Stian Botnevik van DNB, Noorwegen willen bedanken voor de hulp en inspiratie bij het schrijven en uitwerken van dit onderzoek. Ze hielpen allebei met het technische gedeelte en Stian kwam met de probleemstelling.

Samenvatting

IBM heeft voor zijn IBM Z Systems de deur opengezet naar vernieuwing door Java en Python toegankelijk te maken op de Mainframe. Hoewel deze talen ondersteund worden, is het niet altijd even makkelijk om programma's hierin te schrijven. IBM Developer for z/OS is een stap in de goede richting door zijn functionaliteit om in een bekend programma scripts te openen en aan te passen die opgeslagen zijn op de mainframe. Aangezien dit Eclipse based is, is er geen Python interpreter waardoor Python scripts aangepast moeten worden in een text editor.

Deze paper zal een proof of concept zijn voor het opstellen van Pydev en een Python IDE in IBM Developer for z/OS. Hierdoor kunnen Python developers efficiënter code schrijven, aanpassen en submitten in de Unix System Services omgeving van de mainframe. Dit is belangrijk voor de programmeurs van DNB die werken in dit programma die nu hun Python code moeten testen in een ssh connectie.

In dit onderzoek zal er gewerkt worden met de Pydev plug-in voor Eclipse en zal er een stap voor stap instructie gegeven worden over hoe dit ingesteld moet worden. Ook zal er onderzocht worden of deze scripts uitgevoerd kunnen worden door IBM Developer for z/OS in de Mainframe omgeving.

Het resultaat zal een volledige Proof of concept zijn voor een Python interpreter op te zetten in dit programma. Dit is vooral relevant voor Python developers in bedrijven die IBM Developer for z/OS gebruiken in combinatie met een IBM Z Mainframe.

Inhoudsopgave

Lijst van figuren	vii
1 Inleiding	1
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Onderzoeksvraag	1
1.3 Onderzoeksdoelstelling	2
1.4 Opzet van deze bachelorproef	2
2 Stand van zaken	3
2.1 Een andere manier van werken	3
2.2 Bedrijven in het werkveld	4
2.3 De Skill gap	4
2.4 Toch nog een kleurrijke toekomst	4
3 Methodologie	6
3.1 Fase 1: Literatuurstudie	6
3.2 Fase 2: Opstellen Pydev	6
3.3 Fase 3: Runtime environment opzetten	7
3.4 Fase 4: Analyse functies van Pydev	7
3.5 Fase 5: Evaluatie voorbereiding	7
4 Literatuurstudie	8
4.1 De IBM Z Systems omgeving	8
4.1.1 Het hoofdbesturingssysteem z/OS	9
4.1.2 Software in z/OS	9
4.1.3 Datasets	10
4.1.4 Unix op een mainframe	11
4.1.5 Python AI toolkit for z/OS	13
4.1.6 Andere besturingssystemen	13
4.2 IBM Developer for z/OS	14
4.2.1 IDz	14
4.2.2 Eclipse IDE	15
4.2.3 Wizards	15
4.3 IBM Z in een bankomgeving	15

5	Opzetten Pydev	19
5.1	Vereisten voor installatie	19
5.2	Installatie	19
6	Runtime environment opzetten	22
6.1	Instellen Python Interpreter	22
6.2	Uitvoeren van Python scripts in de USS omgeving via IDz	22
7	Analyse Pydev	24
8	Conclusie	25
A	Onderzoeksvoorstel	26
A.1	Introductie	28
A.1.1	Probleemstelling	28
A.2	State-of-the-art	28
A.2.1	Een andere manier van werken	28
A.2.2	Bedrijven in het werkveld	29
A.2.3	De Skill gap.	29
A.2.4	Toch nog een kleurrijke toekomst.	30
A.3	Methodologie	30
A.3.1	Fase 1: Literatuurstudie	30
A.3.2	Fase 2: Opstellen Pydev	30
A.3.3	Fase 3: Python interpreter opzetten	31
A.3.4	Fase 4: Verdere configuratie om de output van de mainframe in de IDz console te krijgen	31
A.3.5	Fase 5: Evaluatie voorbereiding	31
A.4	Verwacht resultaat, conclusie	32
	Bibliografie	33

Lijst van figuren

4.1	HFS voorbeeld (Codecadamy, 2022)	12
4.2	zFS werking (IBM, 2012)	12
4.3	Batch Job (IBM, z.d.-a)	18
4.4	Grafisch verschil tussen batch en OLTP (IBM, z.d.-a)	18

1

Inleiding

1.1. Probleemstelling

IBM heeft voor zijn IBM Z Systems de deur opengezet naar vernieuwing door Java en Python toegankelijk te maken op de Mainframe. Hoewel deze talen ondersteund worden, is het niet altijd even makkelijk om programma's hierin te schrijven. IBM Developer for z/OS is een stap in de goede richting door zijn functionaliteit om in een bekend programma scripts te openen en aan te passen die opgeslagen zijn op een mainframe. Aangezien dit Eclipse based is, is er geen Python interpreter die gebruikt kan worden waardoor Python scripts enkel geopend en aangepast kunnen worden in een text editor. Dit komt vanzelfsprekend niet met een syntaxcheck, code completion, etc

Dit is een probleem voor developers zoals Stian Botnevik van DNB om Python code te schrijven in dit programma. Hoewel scripts vaak ook lokaal worden geschreven in een programma zoals Visual Studio Code en dan worden overgezet naar de mainframe, moeten er nogsteeds aanpassingen gebeuren door de verschillen in runtime environment. In een klein Python programma lukt dit wel nog in een text editor maar als ze wat groter zijn, wordt dit veel moeilijker.

1.2. Onderzoeksvraag

In dit onderzoek zal er gewerkt worden met de Pydev plug-in voor Eclipse en zullen er stap voor stap instructies gegeven worden over hoe dit opgezet wordt. Aangezien IBM Developer for z/OS toch nog verschillend is van Eclipse kunnen er verschillende problemen opkomen die niet gebeuren in het standaard Eclipse programma.

Eens dit is opgezet, zal er onderzocht worden of deze scripts uitgevoerd kunnen

worden in de Mainframe omgeving via IBM Developer for z/OS.

1.3. Onderzoeksdoelstelling

Het resultaat zal een volledige proof of concept zijn voor een Python interpreter op te zetten in IBM Developer for z/OS. Dit is vooral relevant voor Python developers in bedrijven die dit programma gebruiken in combinatie met een IBM Z Mainframe.

1.4. Opzet van deze bachelorproef

De rest van deze bachelorproef is als volgt opgebouwd:

In Hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken binnen het onderzoeksdomein, op basis van een literatuurstudie.

In Hoofdstuk 3 wordt de methodologie toegelicht en worden de gebruikte onderzoekstechnieken besproken om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen.

In Hoofdstuk 4 wordt de gebruikte terminologie in detail besproken samen met andere onderwerpen relevant voor het onderzoek.

In Hoofdstuk 5 wordt de proof of concept duidelijk weergegeven en besproken.

In Hoofdstuk 6 wordt de connectie met de USS omgeving opgezet om Python programma's in uit te voeren

In Hoofdstuk 7 worden de functies van Pydev beesproken.

In Hoofdstuk 8, tenslotte, wordt de conclusie gegeven en een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen. Daarbij wordt ook een aanzet gegeven voor toekomstig onderzoek binnen dit domein.

2

Stand van zaken

2.1. Een andere manier van werken

Veel bedrijven die werken met een mainframe hebben het probleem dat ze onvoldoende mensen vinden met de nodige kennis over deze technologie. De introductie van Unix systemen op de mainframe in het jaar 2000 (Mertic, [2020](#)) had dit probleem wat verminderd maar zeker niet weggewerkt. De oorzaak van deze situatie is door de oude technieken die het systeem gebruikt. COBOL en PL/I zijn niet de meest aantrekkelijke programmeertalen om te leren en mensen kiezen liever Bash als scriptingtaal in plaats van REXX. Hoewel IBM veel inzet op documentatie en online leerplatformen zoals IBM Z Xplore, blijft het tekort van ervaren mensen nog steeds te laag.

De mainframe wereld zal zich dus moeten aanpassen aan de vaardigheden van de mensen door over te schakelen naar beter gekende manieren van werken. Python bijvoorbeeld is een programmeertaal die steeds meer populariteit krijgt sinds zijn ontstaan in de vroege jaren 90. Dit is niet enkel bij reeds ervaren programmeurs, maar mensen die net beginnen programmeren kiezen hier steeds vaker voor. Dit is vooral door zijn begin vriendelijkheid, verschillende doeleinden en een actieve community. (Johnson, [2023](#))

IBM heeft dit opgemerkt en een Python- compiler en interpreter ontwikkeld voor z/OS genaamd IBM Open Enterprise SDK for Python. Hierdoor kun je met Python interactie hebben met z/OS om bijvoorbeeld applicaties te ontwikkelen of de resources van het systeem beheren. Door de Unix omgeving heeft de programmeur ook geen geavanceerde z/OS kennis nodig. (Klaey, [2023](#))

2.2. Bedrijven in het werkveld

Een bank is een goed voorbeeld van een bedrijf die gebruik maakt van IBM hun Z Systems. Dit valt te concluderen door het feit dat maar liefst 92 van de top 100 banken wereldwijd een mainframe gebruikt. Dit is ook logisch aangezien er gemiddeld 12.6 miljard financiële transacties per dag zijn dat door deze systemen wordt verwerkt. (Wagle, [2017](#))

Door dit aantal is de nood voor een mainframe toch niet te onderdrukken maar het is niet enkel het aantal transacties dat deze machine kan uitvoeren, het is ook de snelheid, schaalbaarheid en beveiliging van deze systemen dat een grote rol speelt. Het zijn niet enkel banken die van deze technologie gebruik maken, maar ook verzekeringsmaatschappijen bijvoorbeeld. De top 10 van deze soort bedrijven maken allemaal gebruik van een IBM Mainframe (Tozzi, [2022](#))

2.3. De Skill gap

Het is nog steeds moeilijk om nieuw talent aan te trekken in de mainframe wereld. Een onderzoek van Deloitte ([2020](#)) toont aan dat 79% van de projectleiders moeilijkheden heeft met het zoeken naar mensen met de juiste skillset. Hetzelfde onderzoek toont ook aan dat er in de teams zelf een groot verschil is van kennis en vaardigheden.

Hoewel dit systeem gebruikt wordt door 71% van de fortune 500 companies (Tozzi, [2022](#)) , is de Skill gap nog steeds te groot waardoor veel bedrijven vrezen voor een groot tekort aan werknemers om deze Z Systems te onderhouden.

Volgens Petra Goude ([2023](#)) zijn er verschillende manieren om dit probleem aan te pakken. Zo kunnen bedrijven lessen geven over Mainframe en hoe ze dit gebruiken. Ze vertelt ook dat de vaardigheden die nodig zijn beter gecompliceerder moeten worden en kunnen leiden naar een belonende en lange termijn carrière. Hoewel dit zou helpen, vind ze dit niet de kern van het probleem. Het zijn de oude technieken die mensen niet aantrekt. Ze stelt voor om meer te investeren in hedendaagse technologie en dit te installeren op de mainframe. Dit kan gaan over dezelfde test -en deployment technieken, maar ook over hedendaagse programmeertalen zoals Java of Python. Dit zou kunnen door middel van API's en zou een nieuwe, jongere werkracht aantrekken.

2.4. Toch nog een kleurrijke toekomst

Ondanks deze probleemstelling, ziet de toekomst er toch nog goed uit voor deze systemen. Zo wordt er meer gemoderniseerd met bijvoorbeeld modernere programmeertalen. Er wordt ook voorspeld dat we een introductie van DevOps en

self-service benaderingen gaan zien. (Pennaz, [2023](#))

Momenteel zijn Python en Java beschikbaar als programmeertaal op de mainframe naast PL/1 en COBOL. Sinds deze introductie zijn al bijna 2/3de van gebruikers op de mainframe Java aan het toepassen op een bepaalde manier. (Watts, [2018](#))

3

Methodologie

3.1. Fase 1: Literatuurstudie

- **Doel:** Relevante informatie verzamelen van IDz, Pydev en de Unix System Services omgeving.
- **Aanpak:**
 - Opzoeken betrouwbare bronnen
 - Gelijke projecten onderzoeken
 - Overzicht van nodige software
- **Tijd:** 5 weken
- **Opbrengst:** Een volledig onderzoek naar vakliteratuur en nodige software die nodig is. Ook een volledige schets naar de omgeving waarin er wordt gewerkt.

3.2. Fase 2: Opstellen Pydev

- **Doel:** Opzetten van de Pydev plugin in IDz
- **Aanpak:**
 - De opgezochte literatuur bestuderen met expert
 - Pydev opstellen met de juiste vereisten
- **Tijd:** 3 weken
- **Opbrengst:** Pydev voor functies zoals code completion, syntax check, code analysis, ...
Bij het openen van een Python programma zal dit ook gebeuren via een Python editor

3.3. Fase 3: Runtime environment opzetten

- **Doel:** Connectie maken met de USS omgeving in IDz om Python programma's in uit te voeren
- **Aanpak:**
 - De opgezochte literatuur bestuderen met expert
 - Connectie met de USS omgeving opzetten
 - Testen
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Python programma's kunnen uitvoeren in USS via IDz.

3.4. Fase 4: Analyse functies van Pydev

- **Doel:** Onderzoeken welke functies er beschikbaar zijn in Pydev
- **Aanpak:**
 - Pydev documentatie bekijken
 - Zelf onderzoeken in IDz
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Een overzicht van alle functies die beschikbaar zijn.

3.5. Fase 5: Evaluatie voorbereiding

- **Doel:** Eind evaluatie voorbereiden
- **Aanpak:**
 - Resultaat bespreken, vergelijken en concluderen
 - Op orde stellen van nodige documenten
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Een eind evaluatie waarin de opdracht besproken wordt

4

Literatuurstudie

4.1. De IBM Z Systems omgeving

Het is belangrijk om te weten wat een mainframe is en wat de hoofdpunten van de technologie zijn. Het is moeilijk om een goede definitie te plakken op deze term maar het is ontwikkeld door IBM en het wordt vooral gebruikt door grote bedrijven om belangrijke applicaties te hosten en/of veel transacties te kunnen doorvoeren. Hoewel dit ook mogelijk is op een kleinschalige server, zou het resultaat niet hetzelfde zijn omdat mainframes miljarden transacties per dag zou kunnen uitvoeren zonder enige vertraging. (BasuMallick, [2023](#))

De mainframe wordt vaak in vergelijking gebracht met een traditionele server die je vind in een datacenter. Deze vergelijking is niet onterecht omdat ze wel een gelijkaardige functie hebben. Een mainframe zoals de hedendaagse IBM z16 heeft de mogelijkheid om 19 miljard transacties per dag uit te voeren, wat ook verklaard waarom deze systemen gebruikt worden door 71% van de Fortune 500 bedrijven wereldwijd. Deze machine heeft ook 40 terabyte werkgeheugen wat 1200 keer het aantal is in hedendaagse high-performance computers. (Tozzi, [2022](#))

De z16 is ook 'Quantum safe': de bedreiging van Quantum computers in de toekomst blijft groeien en er is nog geen directe oplossing voor. IBM heeft hiervoor geïnvesteerd in Crypto Express 8S hardware security modules om data op de mainframe te beschermen en Quantum safe te maken. De nieuwe modules bevatten nieuwe quantum safe encryptie algoritmes die geëvalueerd zijn door de US National Institute of Standards and Technology. (Sayer, [2022](#))

Het is belangrijk om te weten dat de data niet wordt opgeslagen in de ASCII encoding maar in een binair formaat door middel van de EBCDIC encoding. (Singhal,

2023)

Dit is zo voor alle besturingssystemen die compatibel zijn op de mainframe behalve Linux for System z. Hierin is ASCII de standaard. (IBM, [z.d.-a](#))

4.1.1. Het hoofdbesturingssysteem z/OS

Een IBM Mainframe ondersteund meerdere besturingssystemen maar de meest gebruikte is z/OS. Dit is, samen met de IBM Z Systems, ontwikkeld door IBM waardoor dit het meest compatibel is met de hardware componenten en het blijft ondersteund door IBM zelf. Deze heeft verschillende karakteristieken zoals workload manager (WLM) om het uitvoeren van jobs in te plannen. Dit besturingssysteem kan gezien worden als hybride omdat het moderne taken van andere besturingssystemen neemt en combineert met de architectuur van een IBM mainframe. Het heeft ook de mogelijkheid om terug te draaien naar een vorige versie zonder dat dit problemen zal veroorzaken met het systeem. (Rupp, [2022](#))

4.1.2. Software in z/OS

Dit besturingssysteem bevat tools zoals TSO, ISPF en SDSF om er een paar op te noemen. Via een 3270 terminal kan een gebruiker inloggen op de mainframe en gebruik maken van deze tools.

TSO staat voor Time Sharing Option en is in principe de command line interface op de mainframe. Dit laat meerdere gebruikers toe om een interactieve sessie op te starten met z/OS via hun eigen inloggegevens. Zoals een traditionele CLI bestaat dit uit een prompt waar je commando's kunt ingeven om acties uit te voeren op het systeem. In TSO wordt dit een 'READY' prompt genoemd omdat het een READY melding geeft als je commando's kunt invoeren. (IBM, [z.d.-c](#))

Hoewel TSO vrij krachtig is, zal dit door de meeste eindgebruikers gebruikt worden in combinatie met ISPF of *Interactive System Productivity Facility*. Dit is een GUI dat bestaat uit menu's en panelen die allemaal verschillende functies kunnen uitvoeren (IBM, [z.d.-c](#)). Veel gebruikte functies zijn het aanmaken en schrijven van COBOL of PL/1 programma's. ISPF biedt nog meer verschillende functies zoals het aanmaken van datasets tot een connectie maken met de database op de mainframe. Hierin kun je dus eigenlijk alles doen wat het platform te bieden heeft maar wel in de lijnen van de rechten die je hebt als gebruiker. (IBM, [z.d.-c](#))

System Display and Search Facility of SDSF is volgens de IBM ([2023](#)) documentatie een interface om jobs en hun output te kunnen zien. Zo is er ook de mogelijkheid om een job te doen stoppen, bijhouden of vrijgeven. Met bijhouden bedoelen we niet laten uitvoeren tot iemand een teken geef dat het uitgevoerd mag worden. Vrijgeven wordt gebruikt om de fysieke middelen zoals de CPU vrij te geven zodat

een andere job deze kan gebruiken.

Het biedt ook informatie over het z/OS systeem zodat u dit kan monitoren, managen en controleren. Hoewel het vooral gebruikt wordt om de status van een uitgevoerde job te zien, wordt deze tool ook gebruikt om fysieke toestellen te controleren (zoals een printer), de fysieke middelen zoals CPU of geheugen beheren en de system log en messages bekijken.

4.1.3. Datasets

z/OS heeft ook een andere manier om data op te slaan door middel van datasets. Dit is volgens de documentatie van IBM ([z.d.-c](#)) een collectie van gerelateerde data records dat opgeslagen en opgehaald wordt door een toegewezen naam. Dit zou u kunnen zien als een bestand in andere besturingssystemen zoals in Windows of Linux.

Hier bestaan er verschillende soorten van:

- Sequentiële dataset (Seq)
- Partitionele dataset (Pds)
- Virtual storage access method (VSAM)

Sequentiële datasets bevatten records die achter elkaar opgeslagen zijn. Dit heeft als nadeel dat als een gebruiker bijvoorbeeld record 20 wilt lezen, moet hij eerst voorbij de voorgaande 19 records gaan. Deze soort datasets worden vooral gebruikt om grote hoeveelheden data in op te slaan. (IBM, [z.d.-c](#))

Een partitionele dataset is meer voor programma's in te schrijven. Deze dataset bevat allemaal 'members' die op hun beurt dan de effectieve data bevatten. Dit heeft als voordeel dat je in een pds de members kunt aanspreken in een willekeurige volgorde. Deze vorm van een dataset wordt ook wel een library genoemd. (IBM, [z.d.-c](#))

Een VSAM biedt een complexere manier van toegang tot verschillende soorten data en is vooral bedoeld voor applicaties. Door hun complexiteit kunnen ze niet frequent bekeken of aangepast worden zoals in ISPF. Een VSAM kun je verdelen in 4 verschillende datasets:

- Key Sequence Data Set (KSDS):
Dit komt het meest voor en zal data opslaan op basis van een key, value systeem
- Entry Sequence Data Set (ESDS):
Dit houdt de records in een sequentiële volgorde bij en worden ook gelezen

in deze volgorde. Dit is vooral gebruikt door databanken en z/OS Unix bestanden.

- Relative Record Data Set (RRDS):
Dit houdt records bij die je kunt ophalen op basis van een nummer. Zo heb je toegang tot records die opgeslagen zijn op plaats 100 zonder dat je door de eerste 99 records moet gaan. Dit is te vergelijken met een KSDS.
- Lineair Data Set (LDS):
Dit houdt data bij in een byte stream en is de enige vorm van dit soort in een traditionele z/OS file.

(IBM, [z.d.-c](#))

4.1.4. Unix op een mainframe

IBM heeft veel ingezet op modernisatie. Zo is er een Unix Systems Services (USS) omgeving bijgekomen die geïntegreerd is in het traditionele besturingssysteem z/OS. Er is ook een volledige mainframe die enkel Linux heeft als besturingssysteem namelijk de LinuxOne. In dit onderzoek zal er enkel gekeken worden naar een mainframe met z/OS die een USS omgeving heeft.

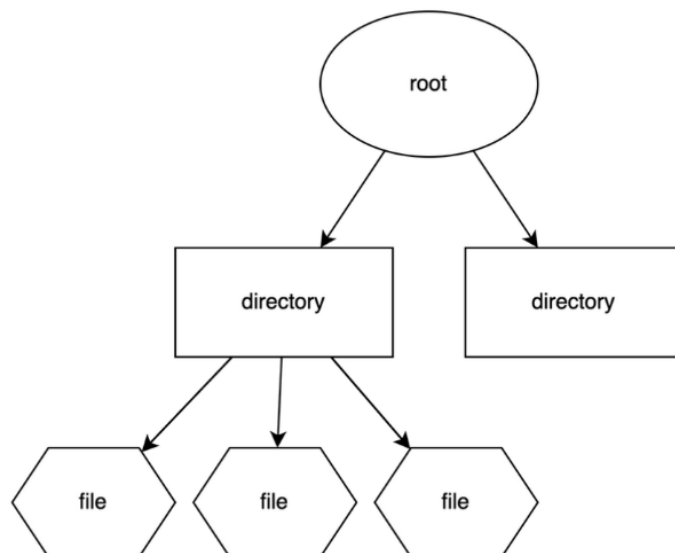
Omdat de USS dus samenwerkt met z/OS heb je veel meer functies die je kunt gebruiken. Zo is er de mogelijkheid op XML parsing, OpenSSH, de IBM HTTP Server for z/OS, de z/OS SDK for Java en nog veel meer. (Dhawan, [2013](#))

Dit systeem biedt een hiërarchisch bestandssysteem (HFS) samen met een zSeries bestandssysteem (zFS). (Precisely, [2020](#))

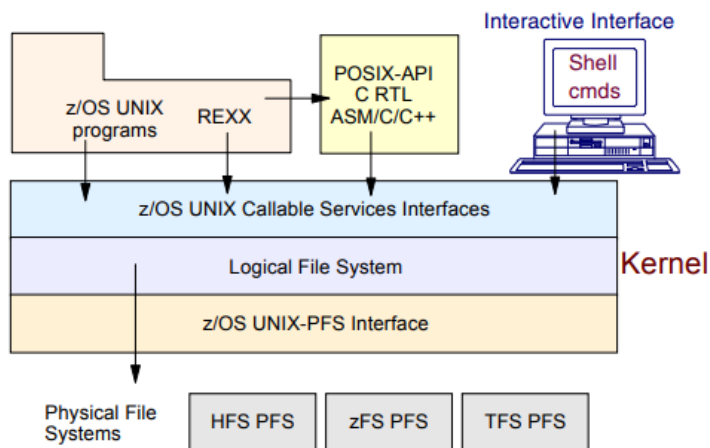
De HFS is wel bekend voor de meeste UNIX gebruikers: Dit is een hiërarchie van directories met bestanden of subdirectories die grafisch weergegeven kunnen worden in een tree view (HCL Technologies, [2022](#)).

Zoals afgebeeld in figuur [4.1](#), is er een root (in Unix meestal afgebeeld als '/') die directories bevat. Deze directories bevatten bestanden en andere directories. Ze kunnen ook andere informatie bevatten over deze bestanden. Directories die opgeslagen zijn in een andere directory worden subdirectories genoemd. Vaak wordt er ook gebruik gemaakt van een parent-child verwijzing waar de parent directory een level boven de child of subdirectory zit. (Codecademy, [2022](#))

zFS is iets minder bekend en kan gebruikt worden in plaats van of als toevoeging op het traditionele HFS. Dit heeft vooral zijn waarde door zijn sterke performantie in bestanden die vaak worden gebruikt. Het vermindert ook het risico van het verlies in updates omdat het data asynchroon schrijft in plaats van te wachten op een sync interval. Bestanden in dit systeem kunnen aangepast worden door middel

Figuur (4.1)

HFS voorbeeld (Codecadamy, 2022)

Figuur (4.2)

zFS werking (IBM, 2012)

van een Application Programming Interface (API) en kunnen zelf in de HFS toegevoegd worden zonder enige problemen. (IBM, 2012)

In figuur 4.2 worden de bestanden opgehaald vanuit het zFS bestandsysteem door middel van de interactieve interface. Doankzij de API's tussen het logische -en fysieke bestandsysteem worden de juiste bestanden opgehaald en teruggegeven aan de gebruiker.

Unix bestanden op de mainframe worden bijna op dezelfde manier gebruikt als op een traditioneel unix systeem. Het kan een Java, C++ of Python programma bevatten. Deze programma's kunnen ook bestanden lezen of schrijven in een JSON

of YAML formaat. Die kunnen op hun beurt dan gebruikt worden om analyses te doen op bepaalde data. Het hangt dus allemaal af van de use case om te zien op welke manier deze unix bestanden het best gebruikt worden. (Precisely, [2020](#))

4.1.5. Python AI toolkit for z/OS

Omdat we een Python interpreter zullen opzetten, zal er hier vooral gefocust worden op Python in z/OS. In Python wordt er vaak gebruik gemaakt van externe packages die publiek beschikbaar zijn. Deze moeten wel geïnstalleerd zijn op het systeem om er gebruik van te maken en dit kan een probleem zijn in USS. Door de beveiliging in een mainframe is het niet altijd even makkelijk om packages of andere direct te installeren in z/OS (IBM, [2021a](#)) en hierdoor heeft IBM een Python AI toolkit for z/OS opgezet.

In de aankondiging door Evan Rivera ([2023](#)) werd deze toolkit beschreven als een bekende en flexibele ervaring voor developers tijdens het ontwerpen van AI oplossingen. Het biedt open source software en deze kunnen eenvoudig geïnstalleerd worden door de Package Installer for Python (pip).

De Python AI toolkit is dus een bibliotheek met verschillende, wereldwijd gebruikte Python packages voor AI en Machine learning workloads bijvoorbeeld NumPy, SciPy, Jupyter, etc. Elk van deze packages is volledig onderzocht geweest voor potentiële problemen in het systeem waardoor alles in deze toolkit voldoet aan de beveiligingsvoorwaarden zoals andere z/OS producten. (Bostian & Rivera, [2023](#))

4.1.6. Andere besturingssystemen

Zoals eerder vermeld is z/OS niet het enige besturingssysteem dat beschikbaar is op de mainframe. Hoewel dit door IBM aangeboden wordt, zijn er andere mogelijkheden die elk hun eigen sterktes en zwaktes hebben.

- z/Virtual Machine (z/VM)

Dit is een type 1 hypervisor en kan gebruikt worden om meerdere besturingssystemen in te hosten. Dit bestaat uit een control program (cp) en een conversation monitoring system (CMS). De cp is verantwoordelijk voor het creëren van meerdere virtuele machines op basis van de fysieke hardware middelen. Het zorgt ook voor data en applicatie beveiliging voor alle systemen die in het systeem zitten. De CMS zit in een eigen virtuele machine en biedt een interactieve sessie tussen de andere virtuele machines en eindgebruikers. (IBM, [z.d.-a](#))

- z/Virtual Storage Extended (z/VSE)

Dit besturingssysteem is vooral nuttig voor kleinere bedrijven die geen complexe batch -of transactie jobs moeten processen. Het is mogelijk dat naarmate ze groeien, ze overgaan naar z/OS als z/VSE niet genoeg blijkt te zijn. Het design van dit besturingssysteem maakt het perfect voor meer routine batch jobs parallel uit te voeren. Meestal wordt z/VM ook gebruikt als een terminal interface voor development en systeembeheer in z/VSE. (IBM, [z.d.-a](#))

- Linux for System z

Dit is zoals de naam zegt, Linux op de mainframe. Er zijn hier 2 verschillende distributies voor: Linux for S/390 (gebruikt 31-bit adressering) en Linux for System z (gebruikt 64-bit adressering)

Linux for System Z refereert naar Linux for S/390. Dit besturingssysteem maakt niet gebruik van een 3270 terminal maar X-Windows based terminals. Dit bestaat uit een cli waarmee je meestal een telnet of ssh connectie maakt met het Linux for System z besturingssysteem. Dit is ook volledig in de encoding ASCII en niet EBCDIC. (IBM, [z.d.-a](#))

- z/Transaction Processing Facility (z/TPF)

Dit besturingssysteem is vooral nuttig voor bedrijven die veel transacties moeten uitvoeren zoals een bank of vliegmaatschappij. Dit kan gebruik maken van verschillende mainframes om tienduizende transacties per seconde uit te voeren zonder enige onderbreking. (IBM, [z.d.-a](#))

4.2. IBM Developer for z/OS

4.2.1. IDz

De testomgeving waarin we zullen werken is IBM Developer for z/OS (IDz) versie 16.0.2. Dit programma is volgens de definitie van Spohn (2023) een toolset voor het ontwikkelen en opzetten van hybride cloud applicaties op z/OS.

Het is een Eclipse based programma met de mogelijkheid om een connectie te maken met verschillende omgevingen op de mainframe (bv de USS of z/OS omgeving). Zo kunt u alle bestanden zien, openen en aanpassen. Omdat de data nog steeds op de mainframe staat, kunnen wijzigingen direct gezien worden ookal bekijkt u het in een ander programma. Als u bijvoorbeeld een bestand wijzigt via IDz, kunt u de wijzigingen direct zien in ISPF.

Dit programma is vooral ontwikkelt om een eenvoudige IDE te bieden om in te programmeren aangezien niet iedereen bekend is met ISPF.

Zoals vermeld zal er gebruik worden gemaakt van IDz versie 16.0.2 . In het overzicht van IBM (2024b), ondersteund deze versie syntax veranderingen voor COBOL 6.4, PL/1 6.1 en REXX. Er is ook een ZUnit update wat vooral het gebruik van deze tool

makkelijker maakt.

ZUnit staat voor z/OS Automated Unit Testing en is een framework dat gebruikt wordt in IDz om COBOL en PL/I programma's te testen. Hiervoor maakt het gebruik van verschillende 'samples' die door IBM ontworpen zijn (bv. Enterprise COBOL CALL02.cbl sample test case). Het gebruik van deze tool maakt het makkelijker voor developers om hun code (geschreven in COBOL of PL/I) te testen op de mainframe. Dit maakt het schrijven van code in IDz veel efficiënter. (IBM, [2024a](#))

4.2.2. Eclipse IDE

zoals eerder vermeld is IDz gebaseerd op de Eclipse Integrated Development Environment (IDE) wat ontwikkeld is door de Eclipse Foundation in 2001. Het is begonnen sinds IBM 3 miljoen lijnen code van hun Java tools heeft gedoneerd om een open source IDE te creëren. Het is dus Java gebaseerd maar is kan nog steeds gebruikt worden voor andere programmeertalen zoals Python door de verschillende plug-ins die beschikbaar zijn gemaakt door de community achter Eclipse. (Hanna, [2021](#))

Eclipse zelf heeft ook de mogelijkheid om verder uit te breiden door plug-ins. Dit zijn toevoegingen aan de gebruikte software die het mogelijk maken om applicaties, computer programma's en web browsers aan te passen. Dit zijn ook add ons die extra functionaliteiten kunnen bieden aan het gebruikte programma. (George, [2021](#))

4.2.3. Wizards

Een programma zoals IDz heeft veel mogelijkheden om instellingen aan te passen door middel van wizards. Dit is een serie van pagina's dat de gebruiker begeleidt om een complexe taak uit te voeren. Elke pagina vraagt wat informatie en als de gebruiker op 'finish' klikt wordt de taak uitgevoerd. Er is ook altijd een mogelijkheid om het proces stop te zetten. (Eclipse, [2006](#))

4.3. IBM Z in een bankomgeving

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in een bankomgeving dus is het wel interessant om na te gaan welke voordelen deze technologie te bieden heeft in deze omgeving.

Volgens Turner ([2022](#)) gebruiken de meeste banken een IBM mainframe omdat ze de rekenkracht kunnen bieden die banken nodig hebben om efficiënt te kunnen werken. Kenmerken zoals robuustheid, betrouwbaarheid en snelle processing kracht spelen ook een grote rol aangezien het van groot belang is dat het systeem bijna altijd actief moeten zijn. De mainframe toont hier zijn sterkte door de 8 nines oftewel 99,999999% van de tijd beschikbaar per jaar. (IBM, [z.d.-b](#))

Dit is niet de enige reden waarom het gebruikt wordt door 92 van de top 100 banken ter wereld (Tozzi, 2022). In een aankondiging van IBM (2022) over hun nieuw systeem de IBM z16, werd er gezegd dat 70% van wereldwijde transacties door een mainframe verwerkt worden.

Beveiliging speelt ook een grote rol, een studie van Morning Consult en IBM (2022) toont aan dat krediet kaart fraude het meest voorkomende type fraude is onder klanten in 7 verschillende landen waaronder Duitsland, de Verenigde Staten en China. de IBM zSystems heeft al een goede transactie beveiliging zonder teveel vertraging maar de z16 brengt hier nog een AI model bij. Hierdoor kunnen banken transacties controleren op een veel grotere schaal: 300 miljard door AI beveiligde transacties per dag met maar 1 milliseconde vertraging. Andere zaken zoals belastingfraude kunnen ook vermeden worden hiermee. (IBM, 2022)

IBM doet dit door middel van een nieuwe Telum Processor. Het is ontworpen om deep learning algoritmes naar workloads te brengen voor bedrijven om in real-time fraude te detecteren en te verwerpen. Dit is de eerste processor van IBM dat gebruik maakt van AI terwijl de transactie wordt uitgevoerd. Naast het detecteren van fraude is deze chip nog nuttig voor loan processing, het tegengaan van witwassen van geld en risico analyse. (IBM, 2021b)

Batch processen is ook een belangrijk voordeel dat een mainframe te bieden heeft. Dit zijn jobs die uitgevoerd kunnen worden met weinig of geen interactie van een gebruiker (IBM, z.d.-c). Dit is vooral nuttig voor taken die op vaste momenten moeten uitgevoerd worden. In figuur 4.3 is een duidelijk voorbeeld over hoe een batch job te werk gaat:

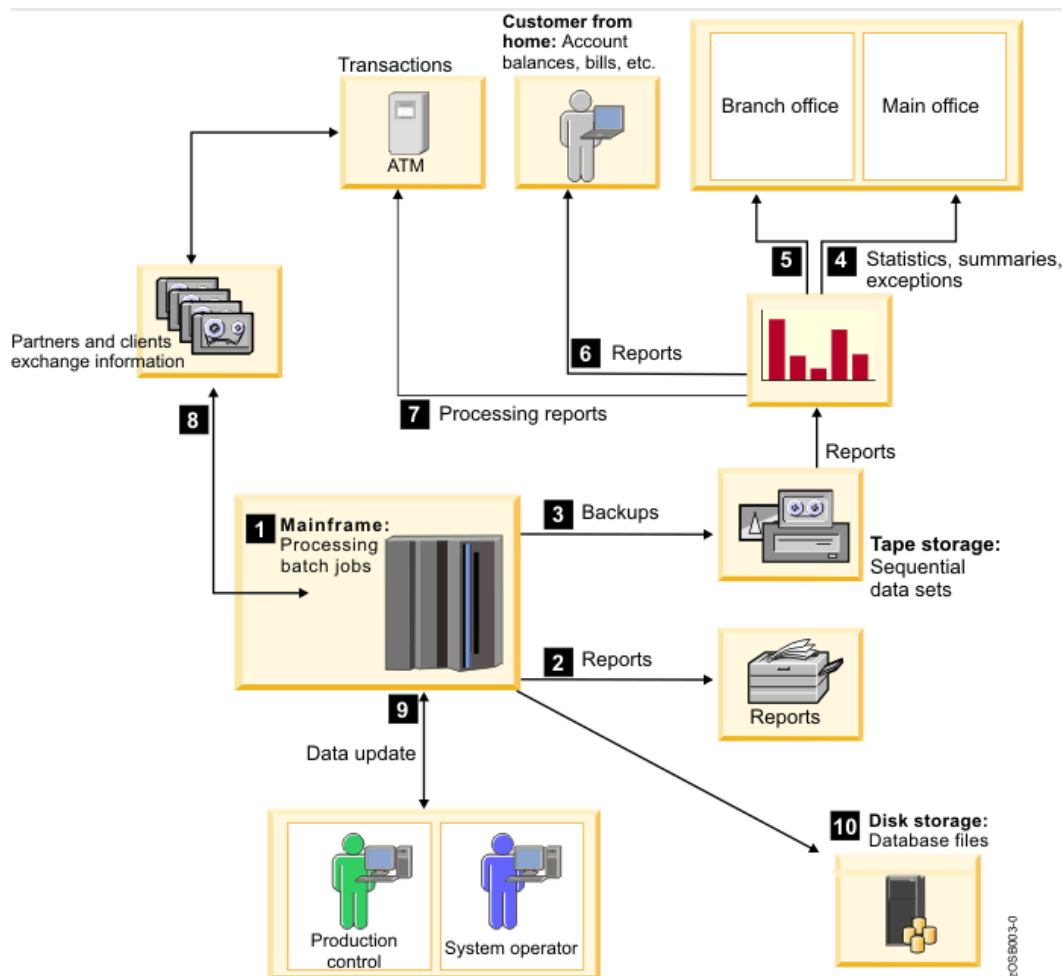
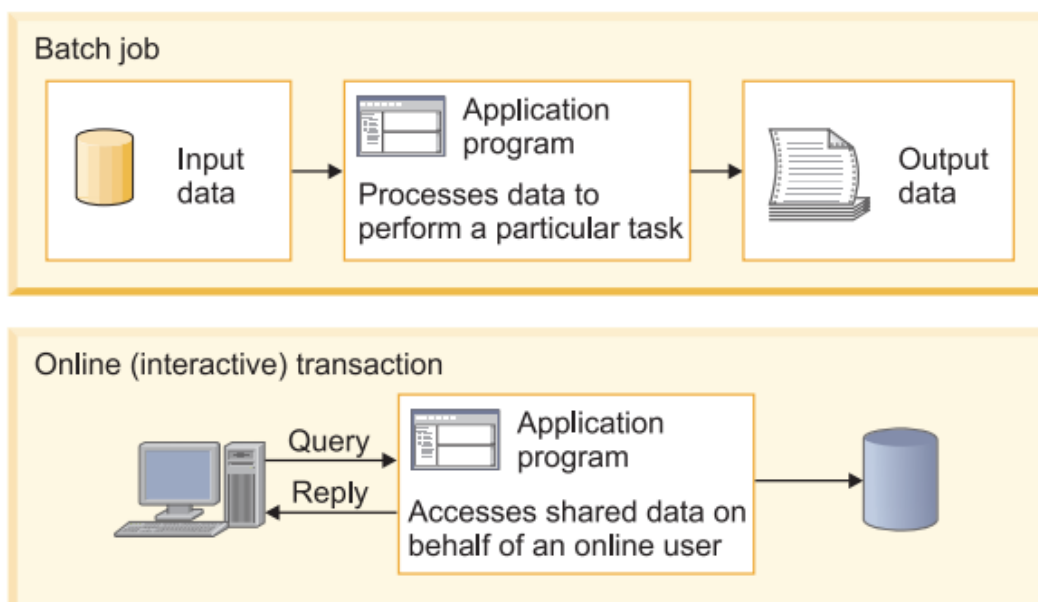
- 1 De batch job wordt opgestart door de mainframe
- 2 De job genereert statistieken van het bedrijf
- 3 Er wordt een backup gemaakt van de kritische bestanden en de database voor en na de job
- 4 De statistieken worden verstuurd naar een specifieke plaats zodat het geanalyseerd kan worden
- 5 Fouten in de statistieken worden in een andere locatie geplaatst
- 6 Informatie van klanten hun bankrekening wordt gemaakt en verstuurd.
- 7 Een verslag van de processing tijd wordt verstuurd naar de partners van de bank

- 8 De partner ontvangt het verslag
- 9 Het systeem monitort de uitkomst van de batch job
- 10 Jobs en transacties updaten de database zodat de progressie wordt opgeslagen

Batch jobs zijn niet de enige vorm van jobs die uitgevoerd worden op een mainframe. Online transaction processing of OLTP is zeer belangrijk in een bank. In contrast met batch processing, heeft dit een eindgebruiker nodig die de job opstart. Het heeft ook geen vast moment waarop de job uitgevoerd wordt en kan dus op elk moment van de dag. Meestal duren deze transacties niet lang maar de systemen die verantwoordelijk zijn om deze jobs uit te voeren moeten veel verschillende gebruikers op hetzelfde moment ondersteunen zonder enige vertraging. (IBM, [z.d.-a](#))

Een grafische voorstelling van de verschillen tussen een batch job en een online transaction job vind u in figuur 4.4. Een batch job heeft dus input die verwerkt wordt door een programma op een bepaald, vast moment. De uitkomst wordt dan geschreven in een bestand om analyses op uit te voeren.

Een online transactie daarentegen wacht op een query van een gebruiker om te starten. Data wordt dan opgehaald uit het systeem en teruggegeven aan de gebruiker. (IBM, [z.d.-a](#))

Figuur (4.3) Batch Job (IBM, [z.d.-a](#))**Figuur (4.4)**Grafisch verschil tussen batch en OLTP (IBM, [z.d.-a](#))

5

Opzetten Pydev

Het programma waarin het onderzoek uitgevoerd zal worden is IBM Developer for z/OS (IDz) versie 16.0.2 met voorgeïnstalleerde programma's van DNB zelf. IDz is gebaseerd op Eclipse versie 4.23.0 .

In dit onderzoek zullen we versie 8.2.0 van PyDev installeren. Dit is een iets oudere versie maar het best compatibel met IDz, de andere versies kunnen problemen met zich meebrengen tijdens en na de installatie. Versie 8.2.0 bevat onder andere een debugger, een code formatter en code analyse. Het is belangrijk om te weten dat IDz door IBM beschikbaar wordt gesteld en ze dus support zullen bezorgen waar nodig moesten er problemen zijn met hun programma. Dit is niet het geval met PyDev omdat dit door een externe partij is ontwikkeld en dus niet ondersteund wordt door IBM.

5.1. Vereisten voor installatie

- Eclipse versie 4.6 based programma nodig - IDz
- Java 11 of hoger
- Python 2.6 of hoger

5.2. Installatie

Om Pydev te gebruiken moeten we het eerst installeren via hun Github repository <https://github.com/fabioz/Pydev/releases>.

Dit zal een .zip installeren die je moet uitpakken en ergens moet opslaan. Het uitpakken kan een enige tijd duren.

In IDz navigeer je naar *help -> install New Software*

Je zult een installatie wizard te zien krijgen en hierin klik je op *add -> local*

Selecteer de map waar Pydev in is uitgepakt. klik op *add*

Je krijgt weer een scherm te zien met de opties die je kunt installeren. Het kan zijn dat het eerst leeg is en dit verander je door in de checkbox de Group items by category uit te vinken. Hierna krijg je 3 opties.

- PyDev for Eclipse 8.2.0.202102211157
- PyDev for Eclipse Developer Resources 8.2.0.202102211157
- PyDev Mylyn Integration 0.6.0

De eerste is noodzakelijk en de tweede optioneel. De derde mag niet aangevinkt worden aangezien MyLyn niet is geïnstalleerd in IDz waardoor het opzetten van PyDev zal falen.

Klik op *next*, dit zal alles opzetten en kan even duren.

Als dit gedaan is krijg je een overzicht van de installatie details en hier klik je op *finish*.

In de balk rechtsonder kun je zien dat het bezig is met installeren.

Als het klaar is met installeren zal het een pop-up geven om IDz herop te starten. Als u nog open projecten heeft is het best om deze eerst op te slaan en dan zelf te herstarten. Anders klikt u op *Restart Now*

Om te zien of de installatie gelukt is navigeert u naar *help -> about -> Installation details*

Geef in de zoekbalk "Pydev". Hier zou u de geïnstalleerde software moeten zien

Als je een Python script opent zal het nogsteeds gebeuren in de interne text editor. Om dit te wijzigen moeten we de file associations bekijken. Deze zullen bepalen welke editor er gebruikt wordt bij een bepaalde extensie. Hier zullen we dus de Python editor van Pydev linken aan de .py extensie.

Ga naar *Window -> Preferences -> General -> Editors -> File Associations*

Hier is een lijst met allemaal extensies en het programma waarmee ze geopend worden. IDz heeft niet standaard een python editor dus deze moeten we toevoegen. Klik bij “file types” op *add*

Geef hier .py in en klik op ok

In de lijst van extensies en ziet hier normaal .py tussenstaan

Selecteer de py extensie en bij “associated editors” komen er 3 opties:

- Python Editor
- Text Editor
- Generic Text Editor

Selecteer “Python Editor” en klik op *Default*.

Als je een python script opent zal dit automatisch gebeuren in de python editor en heb je alle functies die Pydev te bieden heeft.

6

Runtime environment opzetten

6.1. Instellen Python Interpreter

Om Python scripts uit te voeren in IDz is er een Python executable nodig op de machine. Deze moet je installeren en in IDz kun je dan verwijzen naar die executable.

DNB heeft strenge regels op het installeren van externe software op laptops die een connectie kunnen maken met de mainframe door veiligheidsredenen. Hierdoor kan Python niet geïnstalleerd worden en kan deze stap ook niet uitgevoerd worden.

Moest dit kunnen navigeer je in IDz naar *Window -> preferences -> Pydev -> Interpreters -> Python Interpreter*.

Hier klik je op *New...* en dan verschijnt er een Wizard om de interpreter te kiezen. Zoek de geïnstalleerde Python Interpreter en klik op *Apply*.

Als je rechtsklikt op een Python bestand en naar *Run* navigeert, zie je de Python interpreter staan.

Vermoedelijk zal dit het Python script uitvoeren op je gebruikte computer en niet in de USS omgeving op de mainframe.

6.2. Uitvoeren van Python scripts in de USS omgeving via IDz

De Python interpreter is niet nodig op de lokale machine voor het uitvoeren van Python programma's in de USS omgeving. Hiervoor moeten we de remote systems explorer prespectief openen via *Window -> Perspective -> Open Perspective -> Other -> Remote System Explorer*.

Maak een connectie met de USS omgeving met de juiste inloggegevens en navigeer naar het tablad *Remote Shell*.

Deze zal leeg zijn maar door te klikken op de 3 puntjes met als naam *View Menu* kunnen we de connectie toevoegen. Klik op *Launch* en kies de juiste connectie. Dit zou 2 connecties moeten tonen. De eerste is de connectie met de lokale machine en de tweede is die met de USS omgeving. Als je de connectie met de USS omgeving kiest zal het 2 keuzes geven:

1 z/OS UNIX Shells

2 TSO Commands

Om met de USS omgeving connectie te maken kiezen we optie 1: *z/OS UNIX Shells*. De tweede optie is om TSO commando's te geven in de z/OS omgeving waarmee we verbonden zijn.

Nu zal er een kleine terminal opstarten waar we zijn ingelogd op de mainframe in de USS omgeving. Hierin kunnen we dus navigeren naar verschillende directories met Python bestanden in en uitvoeren met het Python commando. We kunnen ook directories of bestanden aanmaken in deze terminal zonder een externe ssh connectie nodig te hebben.

Belangrijk om te vermelden is dat de Python installer moet zijn gedefinieerd anders kun je geen Python bestanden uitvoeren in USS. Dit is een globale variabele die je moet initialiseren.

7

Analyse Pydev

8

Conclusie

Deze proof of concept biedt een meerwaarde aan de modernisatie van het main-frame systeem die er volgens mij zit aan te komen. Deze systemen zijn nog heel belangrijk maar werkt met te oude technieken waardoor er niet veel mensen zijn die ze kunnen onderhouden. Het toevoegen van modernere manieren van werken is niet voldoende, ze moeten ook efficiënt zijn om mee te kunnen werken wat niet het geval is in de standaard versie van IDz.

Het opstellen van deze plug-in is niet zeer complex maar er zijn een paar instellingen die niet voor de hand liggend zijn en voor problemen kunnen zorgen. Aangezien IDz ook veel verschillende functionaliteiten heeft weten veel mensen niet waar ze moeten zoeken als ze iets zoals dit willen opzetten.

Het is zeer makkelijk om alles in 1 IDE te hebben tijdens het programmeren omdat je niet telkens van programma naar programma moet springen. Persoonlijk vind ik de terminal in Idz om de Python scripts in uit te voeren niet veel beter om in te werken en verkies zelf liever een ssh connectie via powershell. Tijdens het testen heb ik gemerkt dat iets complexere zaken niet direct lukken zoals een Python virtuele omgeving opzetten. In de USS omgeving maakt dit het moeilijk om packages te installeren die gebruikt worden in bijna alle Python programma's.

Zelf had ik niet verwacht dat het mogelijk was om Python programma's uit te voeren in USS via IDz en was deels verbaasd toen ik ondervond dat het wel kon. Dit toont voor mij nog eens aan hoe groot Eclipse based programma's zoals IDz kunnen zijn.

Onderzoeksvoorstel

Het onderwerp van deze bachelorproef is gebaseerd op een onderzoeksvoorstel dat vooraf werd beoordeeld door de promotor. Dat voorstel is opgenomen in deze bijlage.

Samenvatting

IBM heeft voor zijn IBM Z Systems de deur opengezet naar vernieuwing door Java en Python toegankelijk te maken op de Mainframe. Hoewel deze talen ondersteund worden, is het niet altijd even makkelijk om programma's hierin te schrijven. IBM Developer for z/OS is een stap in de goede richting door zijn functionaliteit om in een bekend programma scripts te openen en aan te passen die opgeslagen zijn op mainframe. Aangezien dit Eclipse based is, is er geen Python interpreter waardoor Python scripts aangepast moeten worden in een text editor.

Deze paper zal een proof of concept zijn voor het opstellen van Pydev en een Python IDE in IBM Developer for z/OS. Hierdoor kunnen Python developers efficiënter code schrijven, aanpassen en submitten in de Unix System Services omgeving van de mainframe. Verder zal er ook nog onderzocht worden om de output van de Python programma's te zien in de console van IBM Developer for z/OS. Dit is belangrijk voor de programmeurs van DNB die werken in dit programma die nu hun Python code moeten testen in een ssh connectie.

In dit onderzoek zal er gewerkt worden met de Pydev plug-in voor Eclipse en zal er een stap voor stap instructie gegeven worden over hoe dit ingesteld moet worden. Ook zal er onderzocht worden of deze scripts uitgevoerd kunnen worden door IBM Developer for z/OS in de Mainframe omgeving.

Het resultaat zal een volledige Proof of concept zijn voor een Python interpreter op te zetten in dit programma. Dit is vooral relevant voor Python developers in bedrijven die IBM Developer for z/OS gebruiken in combinatie met een IBM Z Mainframe.

A.1. Introductie

In de huidige technologische wereld is het moeilijk bij te houden welke mogelijkheden er zijn om bepaalde projecten uit te voeren. Zo heb je altijd nieuwe technieken die net iets efficiënter of krachtiger zijn dan een ander. Door deze voortgaande evolutie zullen individuen niet direct op de hoogte zijn van recente ontwikkelingen, maar vergeten ze ook de oudere toepassingen van een bepaalde techniek. Dit is vooral merkbaar bij IBM hun z Systems of mainframes die zo belangrijk, maar zo snel vergeten worden in de IT wereld. Hoewel het een zeer hoogwaardige technologie is, zijn de technieken nog steeds zeer oud. Hier wordt wel op ingezet door modernere talen zoals Java en Python compatibel te maken met dit systeem. Een veel gebruikte tool, aangeboden door IBM, is IBM Developer for z/OS. Dit is een Eclipse based programma geschreven in Java en kan een connectie maken met de mainframe en zijn opgeslagen bestanden. Dit maakt het eenvoudiger voor gebruikers om verschillende bestanden te openen maar heeft geen Python interpreter waardoor het voor developers niet zo efficiënt is om Python programma's aan te passen.

A.1.1. Probleemstelling

Het bedrijf waar het onderzoek in wordt uitgevoerd is Den Norske Bank (DNB) met een hoofdvestiging in Oslo, Noorwegen. Hun developers zoals Stian Botnevik zitten vast met het beschreven probleem en zoeken een efficiëntere manier om Python scripts te schrijven en testen. Momenteel passen ze Python scripts aan in een text editor van IBM Developer for z/OS (IDz) en testen ze de code in een ssh connectie. Python scripts worden opgeslagen en uitgevoerd in de Unix System Services (USS) omgeving. Dit is een Unix omgeving op de mainframe. In IDz kunnen developers alle bestanden openen in de USS omgeving wat duidelijker is dan code aanpassen in een terminal via bijvoorbeeld de vim tool.

A.2. State-of-the-art

A.2.1. Een andere manier van werken

Veel bedrijven die werken met een mainframe hebben het probleem dat ze onvoldoende mensen vinden met de nodige kennis over deze technologie. De introductie van Unix systemen op de mainframe in het jaar 2000 (Mertic, 2020) had dit probleem wat verminderd maar zeker niet weggewerkt. De oorzaak van deze situatie is door de oude technieken die het systeem gebruikt. COBOL en PL/1 zijn niet de meest aantrekkelijke programmeertalen om te leren en mensen kiezen liever Bash als scripttaal in plaats van REXX. Hoewel IBM veel inzet op documentatie en online leerplatformen zoals IBM Z Xplore, blijft het tekort van ervaren mensen nog steeds te laag.

De mainframe wereld zal zich dus moeten aanpassen aan de vaardigheden van de mensen door over te schakelen naar bekendere manieren van werken. Python bijvoorbeeld is een programmeertaal die steeds meer populariteit krijgt sinds zijn creatie in de vroege jaren 90 (Johnson, 2023). Dit is niet enkel bij reeds ervaren programmeurs, maar mensen die net beginnen programmeren kiezen hier steeds vaker voor. Dit is vooral door zijn begin vriendelijkheid, verschillende doeleinden en een actieve community. (Johnson, 2023)

IBM heeft dit opgemerkt en een Python compiler en interpreter ontwikkeld voor z/OS genaamd IBM Open Enterprise SDK for Python. Hierdoor kun je met Python interactie hebben met z/OS om bijvoorbeeld applicaties te ontwikkelen of de resources van het systeem te gaan beheren. Door de Unix omgeving heeft de programmeur ook geen speciale z/OS kennis nodig. (Klaey, 2023)

A.2.2. Bedrijven in het werkveld

Een bank is een goed voorbeeld van een bedrijf die gebruik maakt van IBM hun mainframes. Dit valt te concluderen door het feit dat maar liefst 92 van de top 100 banken wereldwijd een mainframe gebruikt. Dit is ook logisch aangezien er gemiddeld 12.6 miljard financiële transacties per dag uitgevoerd worden. (Wagle, 2017)

Door dit aantal is de nood voor een mainframe toch niet te onderdrukken maar het is niet enkel het aantal transacties dat deze machine kan uitvoeren, het is ook de snelheid, schaalbaarheid en beveiliging van deze systemen dat een grote rol speelt. Het zijn ook niet enkel banken die van deze technologie gebruik maken, maar ook verzekeringsmaatschappijen bijvoorbeeld. De top 10 van deze soort bedrijven maken allemaal gebruik van een IBM mainframe. (Tozzi, 2022)

A.2.3. De Skill gap

Het is nog steeds moeilijk om nieuw talent aan te trekken in de mainframe wereld. Een onderzoek van Deloitte (2020) toont aan dat 79% van de projectleiders moeilijkheden heeft met het zoeken naar mensen met de juiste skillset. Hetzelfde onderzoek toont ook aan dat er in de teams zelf een groot verschil is van kennis en vaardigheden. Hoewel dit systeem gebruikt wordt door 71% van de fortune 500 companies (Tozzi, 2022), is de Skill gap nog steeds te groot waardoor veel bedrijven vrezen voor een groot tekort aan werknemers om deze z Systems te onderhouden.

Volgens Petra Goude (2023) zijn er verschillende manieren om dit probleem aan te pakken. Zo kunnen bedrijven lessen geven over mainframes en hoe ze dit gebruiken. Ze vertelt ook dat de vaardigheden die nodig zijn beter gecompliceerder moeten worden en kunnen leiden naar een belonende en lange termijn carrière.

Hoewel dit zou helpen, vind ze dit niet de kern van het probleem. Het zijn de oude technieken die mensen niet aantrekt. Ze stelt voor om meer te investeren in hedendaagse technologie en dit te installeren op de mainframe. Dit kan gaan over dezelfde test -en deployment technieken, maar ook over hedendaagse programmeertalen zoals Java of Python. Dit zou kunnen door middel van APIs en zou een nieuwe, jongere werkkraft aantrekken. (Goude, [2023](#))

A.2.4. Toch nog een kleurrijke toekomst

Ondanks de grote nood aan mensen met de juiste vaardigheden, ziet de toekomst er toch nog goed uit. Zo wordt er meer gemoderniseerd met bijvoorbeeld modernere programmeertalen. Er wordt ook voorspeld dat we een introductie van DevOps en self-service benaderingen gaan zien. (Pennaz, [2023](#))

Momenteel zijn Python en Java beschikbaar als programmeertaal op de mainframe naast PL/I en COBOL. Sinds deze introductie zijn al bijna 2/3de van gebruikers op de mainframe Java aan het toepassen op een bepaalde manier. (Watts, [2018](#))

A.3. Methodologie

Deze paper zal als resultaat een volledig stappenplan geven om Pydev op te stellen in IDz en verdere configuratie om de scripts uit te voeren in IDz.

A.3.1. Fase 1: Literatuurstudie

- **Doel:** Relevante informatie verzamelen van IDz, Pydev en de Unix System Services omgeving.
- **Aanpak:**
 - Opzoeken betrouwbare bronnen
 - Gelijke projecten onderzoeken
 - Overzicht van nodige software
- **Tijd:** 5 weken
- **Opbrengst:** Een volledig onderzoek naar vakliteratuur en nodige software die nodig is. Ook een volledige schets naar de omgeving waarin er wordt gewerkt.

A.3.2. Fase 2: Opstellen Pydev

- **Doel:** Opzetten van de Pydev plug-in in IDz
- **Aanpak:**

- De opgezochte literatuur bestuderen
- Pydev opstellen met de juiste vereisten
- Testen
- **Tijd:** 3 weken
- **Opbrengst:** Pydev voor functies zoals code completion, syntax check, code analysis, ...
Bij het openen van een Python programma zal dit ook gebeuren via een Python editor

A.3.3. Fase 3: Python interpreter opzetten

- **Doel:** Python Interpreter opstellen om Python programma's uit te voeren in IDz.
- **Aanpak:**
 - De opgezochte literatuur bestuderen met expert
 - Opzetten van de juiste interpreter
 - Testen
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Python programma's kunnen uitvoeren in IDz.

A.3.4. Fase 4: Verdere configuratie om de output van de mainframe in de IDz console te krijgen

- **Doel:** Onderzoeken welke functies er beschikbaar zijn in Pydev
- **Aanpak:**
 - Pydev documentatie bekijken
 - Zelf onderzoeken in IDz
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Een overzicht van alle functies die beschikbaar zijn.

A.3.5. Fase 5: Evaluatie voorbereiding

- **Doel:** Eind evaluatie voorbereiden
- **Aanpak:**
 - Resultaat bespreken, vergelijken en concluderen

- Op orde stellen van nodige documenten
- **Tijd:** 2 weken
- **Opbrengst:** Een eind evaluatie waarin de opdracht besproken wordt

A.4. Verwacht resultaat, conclusie

Een volledig stappenplan voor de opstelling van Pydev en een Python interpreter die compatibel is met IDz. Ook zal de configuratie getoond worden om de output van Python programma's te zien in IDz. Hierbij zal er bij elke stap uitleg gegeven worden over waarom het op die bepaalde manier gedaan wordt. Ook zal er besproken worden wat er mogelijks mis zou kunnen gaan. Screenshots zullen gebruikt worden voor duidelijk te maken wat er gebeurt.

Door de Pydev plug-in zal de interpreter eenvoudig opgesteld kunnen worden. Hier worden wel wat problemen verwacht omdat Pydev voor standaard Eclipse is ontwikkeld en IDz is hier een afstamming van waardoor er bepaalde onderdelen anders kunnen zijn.

Bibliografie

- BasuMallick, C. (2023). What Is a Mainframe? Features, Importance, and Examples. Verkregen maart 28, 2024, van <https://www.spiceworks.com/tech/tech-101/articles/what-is-mainframe/>
- Bostian, J., & Rivera, E. (2023). Securely Leverage Open-Source Software with Python AI Toolkit for IBM z/OS. Verkregen mei 7, 2024, van <https://www.redbooks.ibm.com/redpapers/pdfs/redp5709.pdf>
- Codecadamy. (2022). File System Structure. Verkregen mei 10, 2024, van <https://www.codecademy.com/resources/docs/general/file-system-structure>
- Deloitte. (2020, juni 1). *Mainframe talent drain* (Survey). <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/Alliances/us-alliances-deloitte-ibm-mainframe-market-pulse-survey.pdf>
- Dhawan, A. (2013). What is USS? Verkregen mei 3, 2024, van <https://www.zmainframes.com/viewtopic.php?t=49>
- Eclipse. (2006). What is a wizard? Verkregen mei 7, 2024, van https://wiki.eclipse.org/FAQ_What_is_a_wizard?
- George, A. (2021). What Are Plugins, and How Do They Work? Verkregen mei 7, 2024, van <https://www.lifewire.com/what-are-plugins-4582189>
- Coude, P. (2023). 5 ways to bridge the Mainframe skills gap. Verkregen december 13, 2023, van <https://www.informationweek.com/it-infrastructure/5-ways-to-bridge-the-mainframe-skills-gap>
- Hanna, K. (2021). Eclipse (Eclipse Foundation). Verkregen mei 7, 2024, van <https://www.techtarget.com/searchapparchitecture/definition/Eclipse-Eclipse-Foundation>
- HCL Technologies. (2022). HCL Z Data Tools User's Guide and Reference. Verkregen mei 3, 2024, van <https://help.hcltechsw.com/zdt/1.1.0/en/base/hfs.html#:~:text=z/OS%C2%AE%20UNIX%E2%84%A2%20provides%20a%20Hierarchical%20File%20System,contain%20files%20or%20other%20subdirectories.>
- IBM. (z.d.-a). Mainframe Concepts. Verkregen mei 3, 2024, van https://www.ibm.com/docs/en/zosbasics/com.ibm.zos.zmainframe/zmainframe_book.pdf
- IBM. (z.d.-b). Resilient server solutions with IBM Z. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.ibm.com/z/resiliency>
- IBM. (z.d.-c). z/OS concepts. Verkregen april 26, 2024, van https://www.ibm.com/docs/en/zosbasics/com.ibm.zos.zconcepts/zconcepts_book.pdf

- IBM. (2012). z/OS Distributed File Service zSeries File System Implementation z/OS V1R13. Verkregen mei 3, 2024, van <https://www.redbooks.ibm.com/redbooks/pdfs/sg246580.pdf>
- IBM. (2021a). Network security. Verkregen mei 7, 2024, van <https://www.ibm.com/docs/pl/zos/2.4.0?topic=intermediate-network-security>
- IBM. (2021b). IBM Unveils On-Chip Accelerated Artificial Intelligence Processor. Verkregen mei 10, 2024, van <https://newsroom.ibm.com/2021-08-23-IBM-Unveils-On-Chip-Accelerated-Artificial-Intelligence-Processor>
- IBM. (2022). Announcing IBM z16: Real-time AI for Transaction Processing at Scale and Industry's First Quantum-Safe System. Verkregen mei 10, 2024, van <https://newsroom.ibm.com/2022-04-05-Announcing-IBM-z16-Real-time-AI-for-Transaction-Processing-at-Scale-and-Industrys-First-Quantum-Safe-System>
- IBM. (2023). Introduction to SDSF. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.ibm.com/docs/en/zos/2.5.0?topic=guide-introduction-sdsf>
- IBM. (2024a). Unit testing Enterprise COBOL and PL/I applications. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.ibm.com/docs/en/developer-for-zos/16.0?topic=eclipse-unit-testing-enterprise-cobol-pli-applications>
- IBM. (2024b). What's new in IBM Developer for z/OS and Developer for z/OS Enterprise Edition. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.ibm.com/docs/en/developer-for-zos/16.0?topic=zos-whats-new-in-developer>
- Johnson, A. (2023). Python Popularity: The Rise of A Global Programming Language. Verkregen december 13, 2023, van <https://flatironschool.com/blog/python-popularity-the-rise-of-a-global-programming-language/#:~:text=Python%20Popularity%20Over%20The%20Years&text=Stack%20Overflow's%20developer%20survey%20results,as%20the%20most%20popular%20language.>
- Klaey, W. (2023). Python Programming on z/OS. Verkregen december 13, 2023, van <https://www.linkedin.com/pulse/python-programming-zos-walter-klaey/?trackingId=eYKhSv70Tc6dnZLPooMDYQ==>
- Mertic, J. (2020). Getting Jiggy With It: How a Linux Anniversary Led to the Creation of the Open Mainframe Project. Verkregen december 12, 2023, van <https://newsroom.ibm.com/How-a-Linux-Anniversary-Led-to-the-Creation-of-the-Open-Mainframe-Project>
- Morning Consult & IBM. (2022). 2022 IBM GLOBALFINANCIAL FRAUDIMPACT REPORT. Verkregen mei 10, 2024, van https://filecache.mediaroom.com/mr5mr_ibmnewsroom/193031/MC%20+%20IBM%20Financial%20Fraud%20Study%20-%20Global%20Report%20Updated%203.8.22.pdf
- Pennaz, M. (2023). The secret to attracting mainframe talent during a skills crisis. Verkregen december 13, 2023, van <https://venturebeat.com/data-infrastructure/secret-to-attracting-mainframe-talent-during-skills-crisis/>

- Precisely. (2020). The Ultimate Guide to Mainframe Machine Data: SMF Data Beyond. Verkregen mei 3, 2024, van <https://www.precisely.com/blog/mainframe/ultimate-guide-mainframe-machine-data-smf>
- Rivera, E. (2023). Python® AI Toolkit for IBM® z/OS®. Verkregen mei 7, 2024, van <https://community.ibm.com/community/user/ibmz-and-linuxone/blogs/evan-rivera/2023/02/24/python-ai-toolkit-for-ibm-zos?communityKey=038560b2-e962-4500-b0b5-e3745175a065>
- Rupp, M. (2022). AN INTRODUCTION TO Z/OS AND THE IBM COMMON CRYPTOGRAPHIC ARCHITECTURE. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.cryptomathic.com/news-events/blog/payment-banking-an-introduction-to-z/os-and-the-ibm-common-cryptographic-architecture>
- Sayer, P. (2022). IBM's z16 mainframe boasts on-chip AI acceleration. Verkregen mei 7, 2024, van <https://www.cio.com/article/307884/ibms-z16-mainframe-boasts-on-chip-ai-acceleration.html>
- Singhal, A. (2023). Parsing Mainframe files (EBCDIC files). Verkregen mei 7, 2024, van <https://medium.com/@amar.singhal/data-migration-from-mainframes-parsing-ebcdic-files-83d4900eb0ab>
- Spohn, J. (2023). IBM Developer for z/OS Enterprise Edition. Verkregen maart 28, 2024, van <https://www.ibm.com/downloads/cas/DJ5P7W3N>
- Tozzi, C. (2022). 10 Mainframe Statistics That May Surprise You. Verkregen december 13, 2023, van <https://www.precisely.com/blog/mainframe/9-mainframe-statistics>
- Turner, D. (2022). PAYMENT BANKING CRYPTOGRAPHY: THE BENEFITS OF Z/OS THE Z PLATFORM. Verkregen mei 2, 2024, van <https://www.cryptomathic.com/news-events/blog/payment-banking-cryptography-an-overview-of-the-benefits-of-z/os-and-the-z-platform>
- Wagle, L. (2017). The modern mainframe. Verkregen december 12, 2023, van <https://www.ibm.com/thought-leadership/institute-business-value/en-us/report/modernmainframe>
- Watts, S. (2018). Java on the Mainframe: z/OS vs Linux. Verkregen december 13, 2023, van <https://www.bmc.com/blogs/java-mainframe-zos-linux/>